

वेळ : 3 तास
Time : 3 Hours

गुण : 80
Marks : 80

सर्वसाधारण सूचना :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
All Questions are Compulsory.
2. प्रत्येक उप-प्रश्न पाच गुणांचा आहे.
Each Sub-question carry 5 marks.
3. प्रत्येक उप-प्रश्नांचे उत्तर 75 ते 100 शब्दांत लिहा. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर स्वतंत्र पृष्ठावर लिहावे.
Each Sub-question should be answered between 75 to 100 words. Write every questions answer on separate page.
4. 80 गुणांच्या प्रश्नपत्रिकेचे आपल्या शिक्षणक्रमाच्या संरचनेनुसार गुणांत रूपांतर करण्यात येईल.
Question paper of 80 Marks, it will be converted in to your programme structure marks.
5. प्रश्नाबाबत शंका असल्यास, मराठी भाषेतील प्रश्न अधिकृत समजावा.
Incase of doubt of question, Marathi version will be treated as final.

1. खालीलपैकी कोणतेही चार उप-प्रश्न सोडवा. Solve any **four** sub-questions.
 - अ) 'मानवी अस्तित्वासाठी - पर्यावरण वाचवा' - यावर चर्चा करा.
a) 'Save environment for Human Existence' - Discuss.
 - ब) परिसंस्थेची व्याख्या देउन 'नायट्रोजन चक्र' समजावून सांगा.
b) Define Ecosystem and explain the Nitrogen cycle.
 - क) मानवी भविष्याकरीता सौरउर्जेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
c) Explain the importance of Solar energy for the coming years of human existence.

- ड) वायू-प्रदुषण म्हणजे काय? वायूप्रदुषणाची कोणतेही तीन कारणे नमूद करा.
- d) What is Air-pollution? State any three causes of air-pollution.
- इ) भारतातील लोकसंख्या वाढीची कारणे उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- e) State the causes of population explosion in India with examples.

2. खालीलपैकी कोणतेही चार उप-प्रश्न सोडवा. Solve any **four** sub-questions.

- अ) अवर्षणाचे परिणाम (कोणतेही 3) व त्यावरील उपाय (कोणतेही 2) नमूद करा.
- a) Write about any three effects of drought and any two ways to reduce the effects of drought situation.
- ब) आपत्ती व्यवस्थापनाच्या पायऱ्या सांगा.
- b) Mention the steps of Disaster Management.
- क) पर्यावरण रक्षणासाठी तुम्ही तुमच्या वैयक्तिक स्तरावर काय करू शकता? कोणतेही 5 उपाय सांगा.
- c) What can you do to save environment at your individual level? State any five things.
- ड) पर्यावरण नियोजन व व्यवस्थापनाची गरज स्पष्ट करा.
- d) Explain the need for environmental planning and management.
- इ) टिप लिहा - प्रदुषणाचा मानवी जीवनावर होणारा परिणाम.
- e) Write a note : The effect of pollution on human life.

3. खालीलपैकी कोणतेही चार उप-प्रश्न सोडवा. Solve any **four** sub-questions.

अ) मृदा प्रदुषणाची कारणे व परिणाम यांची यादी करा.

a) List down the causes and effects of soil-pollution.

ब) उर्जा-संसाधनांचे वर्गीकरण, प्रवाही तक्ता स्वरूपात देऊन कोणत्याही एका अपारंपारीक उर्जास्रोता बद्दल लिहा.

b) Give a flow chart of Energy-Resources. Discuss any one source of non-conventional energy resource.

क) अन्न-साखळी व अन्नजाळी यांचे परिसंस्थेतील महत्व सुबक आकृत्या काढून स्पष्ट करा.

c) Draw neat diagrams of Food-chain and Food-web to state their importance in Eco system.

ड) वैश्विक उष्माघातावर टीप लिहा.

d) Write a note on 'Global Warming'.

इ) पर्यावरण अभ्यासाचे महत्व उदाहरणे देऊन स्पष्ट करा.

e) Discuss the importance of studying Environmental Education giving suitable examples.

4. खालीलपैकी कोणतेही चार उप-प्रश्न सोडवा. Solve any **four** sub-questions.

अ) 'पूर' येण्याची दोन प्रमुख कारणे सांगा व 'पूर' नियंत्रणाचे दोन प्रमुख उपाय सुचवा.

a) Suggest any two causes of 'Floods' and write any two remedies of it.

- ब) 'जैवविविधता' म्हणजे काय? जैवविविधता संवर्धनाचे दोन उपाय सुचवा.
- b) What is Bio-diversity? Suggest any two measures to protect Bio-diversity.
- क) थोडक्यात चर्चा करा :
- अ) आझोन क्षय
- ब) आम्ल पर्जन्य
- c) Discuss in brief :
- a) Ozone depletion
- b) Acid Rain
- ड) वनसंवर्धनाचे कोणतेही 3 उपाय लिहून वनसंवर्धनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- d) State any Three ways of 'Forest Conservation' and the importance of Forest Conservation.
- इ) 'जल-चक्र' समजावून सांगा.
- e) Explain the water - cycle.

